

sa --- i això ens inhabilita a Catalunya per a una *política* catalana», Maragall (cartes de 8-III i 23-IV-1910).

«El meu llibre ha sigut combatut i escarnit pels enemics *polítics* --- vaig abandonar la vida sossegada del funcionari de la ciutat, per --- la palestra de les lluites 5
civils --- s'atreveix a parlar d'austeritat un home que abandona la pau de casa per entregar-se al revol irat de la *política* ---», Coromines, 1911 (O. C., 657). «Lo més trist és que aquests que es volen fer monàrquics --- no tenen res a veure amb el *polític* de Plató que jo 10
he volgut ser: tot això és materialisme *polític*, i jo només crec en la realitat de l'idealisme --- una nació és una cosa ideal o no és res», id. (carta a Vives, 1916, O. C., 1662b3f.). *O Πολιτικός* títol del Diàleg (c. 380 a. C.), *πολιτική επιστήμη* 'ciència política' (*Pol.*, 15
303e).

Quant a *polícia*, només en data ben recent arribà a prendre el sentit en què, no sempre per a bé de tots, el coneixem avui. La innovació sembla haver sorgit alhora a les dues grans democràcies del ponent europeu, 20
a l'endemà o a la vetlla de canvis revolucionaris. El punt de partida prou va ser pertot 'departament del govern encarregat del manteniment de l'ordre públic, la seguretat i la imposició («safety and enforcement») de les lleis'.

Així és com defineix el *N. E. D.* Aqueix sentit data a Anglaterra de 1730 (presidència de Walpole, 3.ª any de Georges II, diuen que a Escòcia ja el 1714). Però cada dia sona més el «constabulary» [1800], la gendarmeria. A França consta *policiér* 'agent de policia' 30
per primer cop en els anys fatídics de 1790 (*Les dieux ont soif!*), alhora l'adjectiu *policial*, i ja *contre-police* el 1796 (*FEW* IX, 130); les primeres dates literàries són en les *Chansons* de l'anti-restaurador bonapartitzant P. J. de Béranger: «les limiers de la *police* 35
---», 1825-28; «régime *policiér*» clama contra Napoleó III el llibertari PJ Proudhon, 1858. A Espanya c. 1820-30 (Quintana, Larra); però això és cap a la Villa del Oso; i en terres catalanes ho podem deduir de la data de *policià* «agent de policia, polizonte» 40
que el *DAG.* constata a Val. en l'any 1813 (tornada del rei felló).

«Pel camí no'ns vam dir ni una paraula: aquells dos *polizonts* disfregats d'home me feien molta repugnància; ells parlaven de feines de l'ofici amb una senzillesa --- indiferents al rastre de dol que deixaven 45
darrera seu; i jo --- tranquil i resignat, seguia an els dos *polizonts* com un autòmata ---» així comença Coromines *Les Presons Imaginàries*; «no podia treure'm del cap aquell *polícia* que grapejava a la dona d'un 50
pres, una joveneta gentil que volia veure al Jutge per trencar-li 'l cor am les seves llàgrimes, i s'esperava asseguda al costat del *polizont*, que se li arrambava tant com podia, prometent-li la seva protecció; ella, pobreta --- devia pensar que aquell homenet era dels gros- 55
sos i no gosava treure-se'l de sobre amb una plantofada» (fets de 1896) (1.ª ed., pp. 7, 33) (O. C., 848b, 858b). «Els tres o quatre més fidels a l'Apòstol el ficaren en una escala, i barraren el pas a la *polícia*, tirant a tort i a dret; En Joan va saltar tres o quatre ter- 60

rats, i --- veient que la *polícia* havia enrondat totes les cases del veïnat ---»; «la *polícia* havia construït la carcassa d'un gros procés que permetia enredar-hi --- quan ja s'havia deixat suggestionar pel confident --- la *polícia* el va agafar» (*La Mort de Joan Apòstol*, O. C., 533b, 535a).

ALTRES DERIV.: *Política* (no he sentit mai la pronúncia *política* que *AlcM* dóna com a vulgarment «frequent», i que només ho deu ser a Mall.); veg. supra. *Politicaire*. *Politicastré*. *Politiquejar*. *Politiqueria* (*AlcM* el cita de... per allò de no es pot ser emmascarat més que per una paella).

CPT. en *Politico*-. *Policià* (supra). *Policiac*.

ALTRES CPT. del gr. *πόλις*: *poliorètica*, derivat de *πολιορκέω* 'jo assetjo, assitio', format amb *ἔρκος* 'recinte'. *Acρόpolis*, amb *ἄκρα* 'cim, carena'. *Necρόpolis* amb *νεκρός* 'difunt'. *Pròpolis* 'substància resinosa llibada per les abelles', gr. *πρόπολις* 'entrada d'una ciutat', 'cera amb què les abelles tapen l'entrada del rusc, 1
llur ciutat'.

1 En apèndix em serà lícit de consignar aquí unes reflexions sobre l'etimologia del grec *πόλις* (arcaic *πτόλις*). L'etimologia indoeuropea que ha circulat (Pok., *IEW*, 799), a base de la idea de 'muralla terraplenada', és ben arbitrària semànticament i forçada en tots els aspectes. Em sembla que *πόλις* és un mot no indoeuropeu de la civilització egea, i de la mateixa família que *πόλη* 'porta de la ciutat' i *Πύλος*, gran capital de la civilització egeo-micènica, a la punta SO. del Peloponnès. El mot es propagaria, d'una banda, a través dels mitanis, als proto-indis que foren auxiliars i aliats dels mitanis; i d'altra banda des del Sud de Rússia arribaria a les futures llengües bàltiques. Degué tenir una forma més o menys oscil·lant entre *pyul-/py(i)l* i *pyol-*, d'on el gr. arcaic *πτόλις*, i el grec normal *πόλις*; però d'altra banda *πόλη/Πύλος*, scr. *pur(i)* (després *Singapur*, *Pratina-pura* etc.); en fi lit. *pilis*, letó *pile* 'fort, m.'. Una *t* grega (cf. Lejeune, *Phon. Myc. et Gr. Anc.*, § 68) és el resultat de *y* darrera *p*: *θάπτω* < *θάπιω*, *κάμπτω/κάμπη*, *τύπτω/τύπος*. Cosa molt natural, car en llengua grega *t* resulta de *ξ* (*τις* < *kwis*, *τέτταρες* < *kwétwores*; en canvi *kwō-* > *po-*, *kwa-* > *pa-* *pōs* etc.). La *t* de *πόλις* (i el seu derivat *π(τ)όλεμος*, formació del tipus de *εὐ-πλόκ-αμος*, *μόνιμος* etc.), pressuposa *pyo-*, i entre aquesta *y* i la *i* de *-li-*, es comprèn que hi hagués els tractaments de la vocal exemplificats per *πόλη*, scr. *pur(i)*, bàlt. *pilis*. La *πόλις* és sempre 'ciutatadella' (*ἀκρόπολις* oposat a *ῥάστου* 'ciutat residencial'), cf. scr. *pūr* «Burg, Stadt», bàlt. *pilis* 'plaça forta' («burg»), 'castell'. O sigui la construcció proveïda de muralles i portals. Ho veig menys clar, però potser encara tindrien possibilitats dues altres hipòtesis. ¿No hauríem de pensar tanmateix en germanor entre els gr. *σιαλον* i *πύαλον*? i entre aquestes i *saliua*? L'etimologia del llatí *oppidum* no és gens clara i el que en diuen no convenç gens. Si *π(τ)όλις* ve d'una base com *pwōli*, esdevingué *pyōli* > *p(t)oli*, qui sap si hauríem de pensar que